CRISTIAN MIHAIL

MODIFICĂRI SEMANTICE ÎN LEXICUL LATIN AL ROMÂNEI SUB INFLUENȚA MEDIULUI MILITAR (III)

În cadrul temei din titlu, am publicat două articole[1]: primul cuprinzând cuvinte românești moștenite din latină, a căror modificare semantică fusese atribuită, mai mult sau mai puțin, mediului militar, și cel de al doilea înmănunchind o serie de restrângeri de sens pe care le-am identificat ca produse într-un asemenea mediu. În cadrul primului dintre aceste articole, am prezentat și modificări semantice datorate mediului militar, apărute prin procese metaforice (precum: drom. *coif* din lat. *cofea* „scufie", drom. *a împresura* din lat. *pressūra* „apăsare", drom. *a răpune* din lat. *reponere* „a pune deoparte", drom. *spate* din lat. pl. *spathae* „spade" și drom. *a supune* din lat. *supponere* „a pune dedesubt") și metonimice (precum: drom. *(f)sat* din lat. *fossatum* „șanț de apărare", drom. *mire* din lat. *miles* „militar" și drom. *a pleca* din lat. *plĭcāre* „a îndoi").

Având în vedere criteriul semantic al „latinei de frontieră" (cf. articolul precedent), în articolul de față vom căuta să identificăm și alte procese de acest gen, de care se face responsabil mediul rezistenței armate (daco-)romane, din provinciile nord- și sud-dunărene ale Imperiului Roman, la repetatele atacuri ale triburilor barbare.

1. Drom. *a înșela* provine din lat. *in-sellare* (EWR, 1490 ș. a.), compus cu *sella* (continuat în drom. *șa),* care denumea „scaunul ce se așeza pe spatele calului pentru comoditatea și siguranța călărețului" (Guțu, LR). Alte ipoteze etimologice – precum cea a lui Weigand (din bg. *msel* „pungășie") ș. a. (consemnate în DER, 7301) – au fost înlăturate ca fiind „improbabile și nici necesare" (REW, 7795 ș. a.).

Drom. *a înșela* are două sensuri: 1. (înv.) „a pune șaua pe cal" și 2. „a păcăli". Cu primul sens are termeni corespunzători în grupul limbilor neolatine occidentale, moșteniți tot din lat. *(in)sellare,* precum fr. *seller* ș. a. (REW, 7795),

[1] Cristian Mihail, *Modificări semantice în lexicul latin al românei sub influența mediului militar* (I), în CL, XXXV, 1990, nr. 1, p. 21-32 și (II), în DR, s. n., I, 1994-1995, nr. 1-2, p. 313-319.

DACOROMANIA serie nouă, II, 1996-1997, Cluj-Napoca, p. 325-332

care însă nu au şi sensul „a păcăli".

Rătăcirile etimologice în cazul acestui cuvânt românesc ar fi fost evitate dacă dificultatea semantică dintre „a pune şaua pe cal" şi „a păcăli" ar fi fost înlăturată prin evidenţierea metaforei populare militare care leagă aceste sensuri. Această comparaţie semantică ar putea fi atribuită şi mediului agropastoral, dacă s-ar face abstracţie de faptul că cei ce ară sau păstoresc au de-a face doar cu animale deşelate. Ideea este sprijinită de uitarea lat. *in-sellare* în dialectele sud-dunărene ale comunităţilor care, în locuri neinvadate continuu, nu mai foloseau cavaleria pentru atacuri sau retrageri rapide[2].

Pentru sensul „a înşela" („a păcăli"), în celelalte limbi romanice, sunt prezenţi termeni fără legătură cu limbajul călăreţilor, precum fr. *tromper* provenit din fr. *trompe* „trompetă" (< germ. nord. *trumba;* DEF)[3], sau continuatorii lat. **ingannare,* ca prov. şi pg. *enganar* ş. a. (REW, 4416).

2. Drom. *a îngâna* este, de asemenea, moştenit, din lat. **ingannare* „a înşela" (EWR, 854 ş. a.), dar are sensul (tranz.) „a imita", „a repeta (în bătaie de joc) vorbele, vocea cuiva" (DEX). Opinăm că acest sens a compensat golul ce s-a produs în forma **ingannare* prin transferul metaforic – operat în limbajul rezistenţei armate (daco-) romane – al sensului ei „a înşela" în forma **in-sellare,* alături de sensul acesteia „a înşeua". Prin urmare, se poate considera că de sensul „a imita" al drom. *a îngâna* este responsabil tot mediul rezistenţei armate (daco-)romane.

Sensul „a imita (în bătaie de joc)" al drom. *a îngâna* apare ca o nuanţare a celui de „a amăgi", care este încă sensul formei reflexive a acestui verb (DEX), ceea ce sugerează că disponibilizarea semantică a formei lat. *ingannare* în dacoromână a fost parţială, păstrându-se amintirea sensului ei etimologic. În dialectul aromân, acest sens s-a modificat şi mai mult – cf. ar. *angan* „a chema (câinii)", din „a ademeni" ş. a. (DEMR, I, 1072; REW, 4416)[4].

În limbile romanice occidentale, sensul „a imita" este redat prin cuvinte fără legătură cu limbajul luptelor armate, precum fr. *imiter* ş. a. împrumutate din lat. *imitari* „a imita" (DEF ş. a.).

3. Drom. *rost* este moştenit din lat. *rostrum* (EWR, 1476; REW, 7386 ş. a.), care semnifica: 1. „cioc", „bot", (la om) „gură" şi 2. „pinten de corabie în formă de cioc, din fier sau bronz, cu care se izbea în prova sau coasta corăbiilor inamice" (Guţu, LR). Drom. *rost* are şi el două sensuri: 1. (înv.) „gură", lărgit

---

[2] Este prezent doar ar. *şilătură* „curbură în jos în creasta unui munte", care continuă lat. *sellatura* (< lat. *sellare);* DDA.

[3] Ceea ce a determinat uitarea v. fr. *enjaner* (< lat. **ingannare;* REW).

[4] Confundabil (ca în DER, 4413) cu ar. *ngănescu* „a geme", provenit din lat. **gannire* „a lătra" şi „a scânci" (DEMR, 1070 şi REW, 3676).

„spațiu între fire în războiul de țesut sau între construcții" și 2. „înțeles", „sens", „rol", „scop", „regulă", „rânduială în viață"; (expr.) „are rost", „a face rost de ceva", „a-și face, afla un rost" (cf. DEX).

Primul sens al formei românești (de altfel, studiată de Șăineanu, *Semasiol.*, p. 194) – care continuă și lărgește primul sens al formei latine – nu face obiectul interesului nostru.

Însă, opinăm că cel de al doilea sens al drom. *rost* provine din cel de al doilea sens al lat. *rostrum*, prin intermediul unui proces metaforic în mediul militar dunărean. Această opinie este susținută de legăturile multelor cuvinte din familia lat. *rostrum* cu mediul militar, precum: *rostra,-orum,* care (la pl.) denumea (1) „tribuna oratorilor din forul roman ornată cu ciocurile corăbiilor capturate" și (2) „forul (astfel ornat)" sau *rostratus,* care semnifica „prevăzut cu cioc", ca în *Columna rostrata* (Livius, 59 î. Cr.-17): „Columna rostrată, de marmură ornată cu ciocuri de corabie și ridicată în for pentru cinstirea victoriei navale a lui C. Duetius asupra cartaginezilor în anul 260 î. Cr." sau *corona rostrata* „cunună ornată cu mici ciocuri de corabie din aur, acordată soldatului care se arunca primul pe o navă inamică sau contribuia substanțial la capturarea acesteia" și în expresii ca *tempora navali rostrata corona* (Vergilius, sec. I î. Cr.) „tâmplele încinse de cununa rostrată" (Guțu, LR).

Metafora „tocită" de timp din drom. *rost* are la bază un proces *abstractum ex concreto* menit să exprime, prin comparația cu ciocul corăbiilor de pe Dunăre (atât de important în scufundarea ambarcațiunilor inamice), idei precum: „sensul" („înțelesul"), „scopul" sau „rânduiala". Această metaforă este mai greu identificabilă, deoarece procesul intelectual care a determinat-o s-a produs într-un grup militar foarte îndepărtat în timp. Dar se mai cunosc și în alte limbi metafore similare, precum cea care a dat sensul figurativ fr. *pignon* (concret) „ieșitură (a casei)", ca în formularea *avoir pignon sur rue* „a fi un om de vază" („bine rostuit"). Doar că această metaforă nu este militară, ci aparține mediului burgheziei urbane.

Sensul metaforic al drom. *rost* nu este cunoscut în dialectul aromân, în care *aróstu* și *aróstru* (cu aceeași etimologie) semnifică doar „gură" și „spațiu între spată și sulul cu țesături la războiul de țesut" (DDA). Faptul se explică prin uitarea sensului metaforic în spații lipsite de circulații fluviale. De asemenea, continuatorii occidentali ai lat. *rostrum* au sensuri dezvoltate doar din primul sens al acestuia, precum: sp., cat. *rostro* și pg. *rosto* „față" (REW, 7386) sau it. *rostro* (înv.) „cioc" (la păsări) și „rât", „trompă" (la animale).

Explicația pe care o dăm pentru originea semnificațiilor abstracte ale drom. *rost* are cel puțin calitatea de a se folosi de logică. Căci, cea în prezent necontestată se revendică de la: „«Această împărăteasă cu rostul ei cel blajin...»

(Ispirescu). De aici [sic!], apoi, înțelesul de «regulă, rânduială, căpătâi»" (Șăineanu, *Semasiol.*, p. 194).

În limbile neolatine occidentale, sensurile metaforice ale drom. *rost* sunt asigurate prin cuvinte fără legătură cu mediul militar, precum: (1) pentru „înțeles" de la lat. *sensus* „înțeles" (it. *senso* și fr. *sens*[5], cultisme; REW, 7822; DEF) sau lat. *sentire* „a simți" (sp., pg. *sentido*, DCELC, IV, p. 191); (2) pentru „scop", de la lat. *designare* „a indica" (fr. *dessein;* REW, 2596; DEF, p. 182), lat. *fine(m)* (it. *fine*, fr. *fin* și pg. *fim*[6]; REW, 3315; NDELP), lat. medieval *obiectivus* „obiect pus înainte" (fr. *objectif*, DEF; sp. și pg. *objectivo*, DCELC, I, p. 15) sau franc. **bût* (fr. *but*, DEF) și ngr. *scopos* (it. *scopo);* (3) pentru „rânduială", de la lat. *ordine(m)* (it. *ordine* ș. a., REW, 6094; DEF, 426; DCELC, III, p. 567 și NDELP) sau (4) pentru „regulă", de la lat. *regula* (it. *regola*, fr. *règle*, sp. *regla* și pg. *regra*[7], cuvinte savante; REW, 7177; DEF, p. 516; DCELC, III, p. 1112; NDELP) etc.

Procesul metaforic din latina dunăreană care a încărcat semantic forma lat. *rostrum* a făcut inutilă continuarea lat. *sensus, designare, finis, ordo, -inis, regula* etc. (Evident, cuvintele românești provenite din acestea sunt împrumuturi din alte limbi romanice sau din latină.)

4. și 5. Drom. *solz* (ar. *soldzu)* și drom. *scamă* (ar. *scamă)* au fost detaliate semantic într-un articol anterior[8]. Sensul primului cuvânt este rezultatul unui proces metaforic, prin care lat. *sol(i)di* „monedele de aur emise de Constantin cel Mare devalorizate" au fost comparate cu „solzii (de pește)", ceea ce a determinat și disponibilizarea semantică a formei lat. **scama* „solz" pentru sensul „destrămare de țesătură". Deși devalorizarea *sol(i)dus*-ului a continuat până la ieșirea sa din circulație în secolul al XIII-lea, nu poate fi exclusă posibilitatea ca metaforele în discuție să fi apărut în limbajul soldaților și veteranilor (principali beneficiari ai acestor monede) de la finele principatului lui Constantin cel Mare, când s-a produs o severă depreciere a acestei monede, ca urmare a politicii de recuceriri în nordul Dunării.

6. Drom. *a stoarce* (ar. *astórcu)* este continuat din lat. *extorquere* (EWR, 1649; REW, 3094 ș. a.), care avea următoarele semnificații: 1. „a suci (a răsuci) membrele", „a tortura", ca în exprimările *extorquere talum* (Seneca, 4 î. Cr.-65)

---

[5] Sp. *seso* și pg. *siso*, moșteniți din lat. *sensus*, au alte sensuri: „judecată", „creier" ș. a. (REW, 7822; DCELC, IV, p. 191), iar pg. *senso* (livresc) semnifică „facultatea de a cugeta" (NDELP).

[6] Sp. *fin* este împrumut cult (REW, 3315).

[7] Care au înlocuit termenii continuați: v. fr. *rieille* și *rieule*, it. *reggeta* (din lomb. *rega)* și sp. *reja* (REW, 7177; DEF).

[8] Cristian Mihail, *Pentru o lingvistică integratoare*, în „Academica", dec. 1992, p. 20.

„a-și suci glezna” și *servilem modum extorti* (Livius) „torturați ca sclavii”; 2. „a smulge”, „a lua din mâini cu forța”, ca în *extorquere capturam* (Plinius Secundus, 23-79) „a smulge prada” și *extorquere alicui sicam de manibus* (Cicero, 106-43 î. Cr.) „a smulge cuiva pumnalul din mână”; 3. (fig.) „a smulge”, „a stoarce cu forța sau înșelând”, ca în *extorquere alicui regnum* (Livius) „a smulge cuiva domnia”, *ab aliquo pecuniam extorquere* (Cicero) „a stoarce bani cuiva” și *ex ore eius confessionem extorquere* (Tertullianus, 160-230) „a stoarce mărturisiri din gura lui” (Guțu, LR).

Este evident că un verb ca *extorquere* – care redă acțiuni atât de violente – trebuia să aparțină limbajului militar. Opinăm că, în latina dunăreană, acest verb s-a putut specializa semantic la „a tortura prin răsucirea membrelor”, pentru a stoarce informații de la prizonieri. Pentru ca, apoi, în viața veteranilor să apară procesul metaforic prin care rufele se storceau (torturau) pentru a li se scoate apa (lichidul), în mod similar torturării inamicilor pentru a li se stoarce mărturisiri. De unde (sau direct din sensul figurativ al etimonului latin) și sensul metaforic al drom. *a stoarce* din formulări precum: *a stoarce de puteri; a-și stoarce creierii; a stoarce lacrimi, un profit* etc.

Lat. *extorquere* a fost moștenit și în limbile neolatine occidentale, dar cu sensuri fără legătură cu mediul luptelor armate, ca: it. *storcere* „a strâmba” (cf. *storcere la boca* „a strâmba gura”) etc.; sp. *estorcer* „a scoate din încurcătură”; v. fr. *estordre* „a răsuci” ș. a. (REW, 3094) și a fost împrumutat, din latina cultă, cu sensul său figurat (cf. *extorquer de l'argent à quelqu'un,* sp. *extorcar,* pg. *extorquir* și it. *estorcere).*

În grupul limbilor romanice vestice, sensul „a stoarce” este, de asemenea, redat prin cuvinte fără legătură cu mediul militar, provenite din termeni latini care nu includ indicele semantic de „răsucire-torturare”, precum: *exprimere* „a face să iasă” (cf. *exprimere sucum e semine* „a stoarce sucul din semințe”; Guțu, LR), *comprimere* „a strânge” (cf. *comprimere pugnum;* Guțu, LR) etc. (DEL, DEF, DCELC ș. a.). Astfel de cuvinte neolatine sunt: it. *(s)premere,* pg. *espremer,* v. fr. *comprimir,* fr. *comprimer* ș. a. (moștenite sau savante).

Prin încărcarea metaforică a formei lat. *extorquere* în limbajul militar din latina dunăreană, nu au mai fost continuate în română lat. *pressare, exprimere* și *comprimere.*

7. Drom. *a (se) supăra* este moștenit din lat. *superare* (EWR, 1096; REW, 8458 ș. a.), mai precis, din semnificația militară „a întrece, a învinge” a acestuia – cf. *superare hostes proelio* (Caesar) „a învinge inamicul în luptă” și *terra marique superati* (Cicero) „învinși pe mare și pe uscat” (Guțu, LR). După restrângerea sa semantică din latina dunăreană, lat. *superare* a fost din nou modificat semantic tot în limbaj militar, printr-un proces metonimic (Philippide,

Principii, p. 48), în cadrul căruia, în cugetul luptătorilor, cauza – „învingerea" – a fost substituită de efect – „supărarea".

În dialectele sud-dunărene ale românei, lat. *superare* nu a fost continuat, ca urmare a dispariției problemelor de rezistență armată și a limbajului aferent lor.

În limbile romanice occidentale, lat. *superare* a fost continuat cu sensuri fără legătură cu mediul militar, de v. it. *soprare*, prov. *sobrar* „a supralicita" și cat., sp., pg. *sobrar* „a fi de prisos" (REW, 8458). În grupul acestor limbi, sensul „a (se) supăra" este asigurat prin formații noi, de asemenea, fără legătură cu mediul militar, precum: fr. *(se) fâcher* (de la lat. *fastidire*, prin **fasticare;* DEF), it. *affliggere* (din lat. *affligere* „a (se) întrista"; DEI), ca și v. fr. *aflir* și sp. *afreir* (REW, 263) sau sp. și pg. *enojar (se)* (de la lat. *inodiare* „a (se) supăra"; DCELC și REW, 4448).

Procesul metonimic care a încărcat semantic forma *superare* în limbajul rezistenței armate din latina dunăreană a determinat și inutilitatea continuării în română a lat. *fastidire*, *affligere* și *inodiare*.

8. Drom. *a sumete* este continuarea lat. *submittere* (EWR, 1692; REW, 8382 ș. a.), care avea o largă structură semantică (Guțu, LR). Acest cuvânt a fost perpetuat în limbile romanice occidentale, de it. *sommettere*, fr. *soumettre* ș. a. (REW, 8382; DEF, p. 573), restrâns semantic (în limbaj militar) la „a supune", din utilizări inițiale ca *submittere animum fortunae* (Tacitus, sec. I-II) „a se închina în fața sorții" (Guțu, LR). În dacoromână, lat. *submittere* a fost disponibilizat semantic, prin transferul sensului său „a supune" în forma lat. *supponere*, care a primit acest sens printr-o metaforă de mediu militar, din sensul concret „a pune dedesubt" al acestei forme. Metafora populară s-a putut inspira din utilizări metaforice culte ale acestui verb, precum *aethera ingenio supposuere suo* (Ovidius, 43 î. Cr.-17) „au supus cerul geniului lor" (Guțu, LR).

Golită astfel de conținut semantic, forma lat. *submittere* a primit în limbajul militarilor și/sau al veteranilor, printr-un proces metaforic, sensul „a supune părți rebele ale îmbrăcămintei (mâneci sau poale)" de la „a supune luptători, popoare sau țări".

Lat. *submittere* a fost uitat în dialectele sud-dunărene ale românei, ai căror vorbitori nu au mai fost supuși agresiunilor seculare specifice spațiului carpato-dunărean. Ca și lat. *supponere*, al cărui continuator occidental – v. it. *soporre* „a supune" (REW, 8469) – s-a pierdut, în mod similar, în liniștea survenită în Peninsula italică după invaziile mileniului I[9].

---

[9] Formele romanice occidentale de la lat. *supponere* – precum it. *supporre*, prov. *suponre*, sp. *suponer* și pg. *supôr* – au sensul, evident nemilitar, „a presupune". (Fr. *supposer* este francizarea împrumutului livresc de la lat. *supponere* după fr. *poser;* DEF.)

În limbile romanice occidentale, sensul „a sumete" este redat prin cuvinte fără legături cu mediul luptelor armate, precum: it. *tirare su (la sottana)* (de la lat. **tirare* „a trage"; REW, 8755), fr. *relever* (de la lat. *relevare* „a ridica"; REW, 7192), fr. *retrousser* (din lat. **torciare* „a răsuci"; DEF, p. 517), sp. *arremangar* „a sufleca mânecile" (prin sp. *manga* – lat. *manica* „mânecă" – lat. *manus* „mână"; DCELC, III, p. 227), sp. *levantar* (prin sp. *leve* – lat. *levis* „ușor"; DCELC, III, p. 81), sp. *sofaldar* „a sumete poalele" (de la sp. *falda* „fald", provenit din franc. **falda;* DCELC, II, p. 476) sau sp. *arregazar* și pg. *arregaçar* „a sufleca (o rochie)" (din ngr. *gaza;* DCELC, II, p. 715).

Prin metafora din limbajul rezistenței armate (daco-)romane care a afectat semantic lat. *submittere,* a fost realizat în latina dunăreană termenul specializat (care lipsea latinei clasice) pentru sensul „a sumete" și, astfel, nu au mai fost utilizate pentru redarea acestui sens (deși continuate) forme precum lat. *manica* (rom. *mânecă)* și lat. *levis* (rom. *ușor)* și nu au mai fost continuate în română cuvinte ca lat. **torciare* (rom. *a toarce* provine din lat. clasic *torquere)* sau lat. **tirare* (rom. *a trage* urmând lat. **tragere = trahere).*

9. În urma celor prezentate, se poate afirma că numărul proceselor metaforice și metonimice din limbajul rezistenței armate (daco-)romane la invaziile barbare este mai important decât se putea crede la o primă impresie – cf. dr. *coif, (f)sat, a împresura, a înșela* („a păcăli"), *mire, a pleca, a răpune, rost* (cu sensurile abstracte), *solz, scamă, spate, a stoarce, a (se) supăra, a supune* și *țară.*

Identificarea acestor procese de sub patina timpului contribuie la mai buna înțelegere a modului în care s-a produs, prin mediul rezistenței antibarbare din latina dunăreană, particularizarea limbii române în aria neolatinității. În acest sens, s-a probat și observația că atunci „când o limbă se depărtează, pentru o idee familiară, de surorile sale, putem să presupunem că a adoptat o expresie metaforică" (Bréal, *Essai,* p. 289).

Ca urmare a proceselor metaforice și metonimice din mediul militar al latinei dunărene, etimonuri latine ale unor cuvinte românești au fost afectate semantic prin: (1) schimbări de sens, precum *cofea, fossatum, (im)+pressurare, miles, plicare, reponere,* (pl.) *spathae, extorquere* și *superare;* (2) încărcări cu sensuri abstracte, precum *in+sellare, rostrum, solidus, supponere* și *terra,* ceea ce a condus la (3) goliri de sens ale unor forme, precum **ingannare, *scama, submittere* și *pavimentum,* care au primit alte sensuri („a imita", „scamă", „a sumete" și „pământ").

Prin acest complex de modificări, transferuri și disponibilizări semantice, în lexicul latin moștenit al românei nu se mai află (fiind inutile) cuvinte latine prezente în grupul limbilor romanice occidentale, precum: *pagensis, exprimere (comprimere), imitari, fine(m), ordine(m), regula, sensus* etc.

(comprimere), imitari, fine(m), ordine(m), regula, sensus etc.

10. Din punct de vedere lingvistic, asemenea inovații semantice – specifice mediului militar din perioada izolării latinei dunărene de centrul romanității – dau măsura importanței factorilor extrinseci limbii (*preponderența militară* în provinciile nord- și sud-dunărene ale Imperiului Roman și *izolarea)*, pentru particularizarea românei în aria romanității.

Din punct de vedere istoric, asemenea procese metaforice și metonimice specifice mediului militar atestă rezistența, de la frontiera estică a culturii și civilizației latine și neolatine, a armatei romane și/sau locuitorilor romanizați, pentru salvgardarea pământurilor, vieții și ființei lor etnice, în fața atacurilor seculare ale triburilor barbare (germanice, turanice și slave).

Astfel, pentru o perioadă a istoriei fără prea multe documente, importanța studierii din punct de vedere semantic a lexicului latin moștenit al românei – această unică moștenitoare a unei „latine de frontieră" – este evidentă.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

Bréal, *Essai* = M. Bréal, *Essai de sémantique*, Paris, 1924.

DCELC = J. Corominas, *Diccionario critico etimológico de la castellana*, Berna, 1954-1957.

DEF = O. Bloch, W. v. Wartburg, *Dictionnaire étymologique de la langue française*, Paris, 1950.

DEI = C. Battisti, G. Alessio, *Dizionario etimologico italiano*, Florența, 1950-1957.

DEL = A. Ernout, A. Meillet, *Dictionnaire étymologique de langue latine*, Paris, 1959.

DEMR = G. Pascu, *Dictionnaire étymologique macédoroumain*, Iași, 1925.

EWR = S. Pușcariu, *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache*, Heidelberg, 1905.

Guțu, LR = G. Guțu, *Dicționar latin-român*, București, 1983.

NDELP = R. Fontinha, *Novo diccionário etimológico de la lingua portughesa*, Porto (fără anul apariției).

Șăineanu, *Semasiol.* = L. Șăineanu, *Încercare asupra semasiologiei limbii române*, București, 1887.

București, aleea Topoloveni, 3/64